NIĊEĊ U STATWI

IV.

L-Istatwa tal-Patrijarka San Ġużepp fil-Misraħ tal-Gudja, quddiem dik ta' Marija Assunta.

Bernard Mallia, bin Ġużê, mill-Gudja, telaq minn Malta u mar lejn il-Portugall meta kien għadu żagħżugħ sewwa. Wara xi żmien li għamel hemm, ġie lura lejn Malta fl-1832 b'ħafna flus miegħu. Meta Bernard ra' li t-tbaħħira li għamel, għamlitu għani, ried li jħalli xi tifkira tiegħu lill-Gudja, art twelidu, għalhekk għamel Statwa lill-Patrijarka San Ġużepp b'turija ta' qima kbira li kellu lejn l-imsemmi qaddis, kif hekk jidher minn dina l-kitba taħt lï Statwa: "*Dalla pia Devozione di Bernardo Mallia*".

Dina l-istatwa, li qamet mitt skud, hi xogħol ta' l-Iskultur Xandru Farrugia, miż-Żejtun. Ġiet imqiegħda fejn hi, fis-6 ta' Lulju 1834. Tbierket mil l-ixjeħ qassis li kien hemm fir-Raħal fiż-żmien li semmejna, minn Dun Ġwann Bonnici, mill-Gudja. Dan il-qassis kien ġie maħtur mil l-Isqof ta' Malta, Dun Franġisk Saver Caruana. Dina l-għażla saret, imħabba li l-Kappillan tal-Gudja ta' dik il-ħabta, Dun Salv Fenech, minn Ħal-Balzan, kellu għajnejh juġgħuh u għalhekk ma setâx iberikha hu.

L-Istatwa hi mżejna b'kitba meħuda mîs-Sagra Skrittura,

In-Niċċa tal-Kurċifiss li qiegħda fit-triq li minn Ħaż-Żabbar tati għal Marsaskala.

Is-snin tal-1840 u tal-1841, kienu snin ta' l-akbar nixfa għal Malta, billi ma għamlet xita xejn. Għal dina l-kbira nixfa, il-Maltin kienet għamlet bosta talb 'l Alla bl-akbar ħniena u b'ħerqa kbira, biex iħenn għal Gżiritna u jibgħat ix-xita.

Fiż-żmien li q'ed insemmu, wieħed mill-Belt, is-sur Manwel Bonavia, kellu bîr, tista' tgħid, f'nofs Ħaż-Żabbar sewwa, u, f'dina n-nixfa li kienet, ta s-setgħa liż-Żabbarin li jistgħu jimlew ilma kemm iridu mill-bîr tiegħu, Fuq hekk, is-sur Ġużê Zammit, minn Bormla, meta ra' l-ħniena tas-sur Bonavia u l-kbir talb li kien q'ed isir għax-xita, bla ebda telf ta' żmien xejn qata' li jfittex l-ilma fil-għalqa *ta' Gorħar*. Iżda, għalbiex Zammit jaqla' l-ħniena minn għand Alla, wiegħed, li kemm-il-darba jiltaqa' ma' xi nixxiegħa ta' ilma tajjeb, minn flusu jagħmel, b'qima, Niċċa ta' Ġesù msallab mal-ħajt ta' barra ta' l-imsemmija għalqa.

Ġużê Zammit imheġġeġ mill-fidi u mħajjar minn ħbiebu u mis-sidjien ta' l-artijiet ta' madwaru, fittex li jtemm il-ħsieb tiegħu. Għalhekk malajr ta bidu għat-tħaffir u t-tfittix ta' l-ilma. Ix-xogħol beda fit-22 ta' Frar 1841, taħt l-imgħallem Ġużê Vella, minn Ħaż-Żabbar, u, fit-2 ta' Ġunju ta' l-istess sena, wasal biex sab il-mixtieq ilma b'nefqa ta' mija u disgħin skud.

L-imsemmi Zammit, meta ra' li kollox irrexxa kif xtaq hu, ta s-setgħa li ma' tul is-sajf, kullħadd jista' jimla mil l-ilma li nsab.

F'Jannar tal-1842, Zammit, flimkien mal-Perit Ġużê Rubert, minn Bormla, marru fil-għalqa *ta' Gorħar*, u l-Perit wara li ħa l-qisien meħtieġa, għamel id-disinn ta' l-imsemmija Niċċa. Id-disinn ġie mgħoddi mill-Isqof fl-14 ta' Frar ta' l-istess sena, u nbeda x-xogħol tan-Niċċa taħt il-ħsieb ta' l-imgħallem Ġużê Cachia.

Fit-23 ta' Frar tqiegħdet l-ewwel ġebla, u fis-7 ta' Marzu li ġie wara tlestiet minn kollox, b'nefqa ta' 75 skud.

L-Isqof Caruana, b'reskritt tat-22 ta' Marzu 1842, reskritt li jinsab miżmum fl-Arkivju tal-Cnisja Parrokkjali ta' Ħaż-Żabbar, ta 40 jum indulgenza li jirbaħhom kull min igħid *Kredu* quddiem l-imsemmija Xbieha ta' Gesù Msallab.

In-Niċċa tal-Lunzjata li qiegħda fit-triq li minn Ħal Tarxien tati għal-Gudja.

Fost il-Maltin li fi żmien il-Gran Mastru Pintu kienu imorru jinneguzjaw fis-Saltniet ta' Spanja u l-Portugal, biċċa minnhom kienu minn Ħal Tarxien. X'uħud minnhom kienu igħaddu minn Ġenwa biex jixtru xi ħaririjet, u dawn, imbagħad, kienu jbigħuhom bi qligħ kbir.

Darba fost l-oħrajn, l-imsemmija neguzjanti, waqt li kienu fil-Belt ta' Ġenwa, għarfu li, fis-Savoja kien hemm Ordni tal-Kavalieri tal-Lunzjata. Dana l-Ordni, li kien ġie mwaqqaf għall-ħabta ta' l-1409 mid-Duka Amadeo, il-ħsieb tiegħu kien li jilqa' u jdur bl-imsejkna pellegrini u jieħu ħsieb ukoll ta' l-iltima.

Xi wħud mill-imsemmija Maltin, hekk kif reġgħu ġew l-ura lejn Malta, mheġġa b'qima kbira lejn il-Madonna tal-Lunzjata, li hi t-titolar tal-Knisja Parrokkjali tagħhom, fl-1762 qatgħu li jiġbru bejniethom u jibnu Niċċa ftit il-bogħod mill-Misraħ ta' *Bir Bixkilla*, biex b'hekk iqanqlu, iheġġu u jkattru qima aktar lejn il-Madonna tal-Lunzjata.

Din is-sbejħa Niċċa ġiet magħmulha minn l-Iskultur Salvu Muscat, minn Ħal Tarxien; u jissokta iżżejjen is-sbuħija tagħha kitba meħuda mis-Sagra Skrittura.

L-imsemmi skultur Muscat għamel l-iskultura wkoll tal-Veneranda Kappella iddedikata 'l Konċezzjoni ta' Marija Xebba u l-oħra tal-Beata Verġni tar-Ruzarju li jinsabu fil-Parroċċa ta' Ħal Tarxien.

Il-Knisja ta' Ħal Tarxien ġiet mifruda mill-Matriċi ta' *Bir Miftuħ* (il-lum il-Gudja), fid-29 ta' Mejju 1592, mill-Isqof Gargallo.

L-Isqof Rull, b'Reskritt maħruġ minnu fit-13 ta' Awissu 1762, ta' 40 jum indulgenza għal kull min igħid *Ave Marija* quddiem l-imsemmija Niċċa.

Saver Gatt, minn Ħal Tarxien dam jieħu ħsieb tan-Niċċa għal aktar minn 40 sena. Saver miet fis-26 ta Settembru 1850. Il-lum q'ed jieħu ħsiebha Salvu Cassar jaħdem fil-ġigdifogijiet,

Fix-xellug ta' din in-Niċċa, sat-2 ta' Frar 1769, kien għad hemm Salib tal-ġebel biex juri li q'ed jifred is-setgħa tal-Matriċi ta' Santa Katerina taż-Żejtun minn dik ta' Santa Marija ta' *Bir-Miftuħ*; iżda das-Salib ġie mħarbat għal kollox fix-xita kbira u qawwija li kienet għamlet fil-jum li semmejna, xita li baqgħet tissemma sal-lum : *ix-xita tal-Kandlora.*

Xi erba' snin ilu, l-imsemmija Niċċa, ġiet imħarbta u mwaqqa' minn sajjetta, iżda reġgħet ittellgħet u nbniet mill-ġdid xi sentejn ilu.

L-Istatwa ta' Santu Rokku f'Ħal Għaxaq.

Hekk kif fl-24 ta' Mejju 1813 ħarġet Notifikazzjoni tal-Gvern biex tgħarraf li l-marda li kienet tiżreġ fi Gżiritna hija il-pesta, Marju Mizzi, minn Ħal Għaxaq, talab malajr l-għajnuna ta' Santu Roccu, billi dan il-qaddis ħeles mill-pesta bir-radda tas-Salib lil Ruma u lil bosta bliet oħra ta' ma' dwarha. Għalhekk, Mizzi għamel wegħda lil l-imsemmi qaddis, li kemm-il-darba jibqa' meħlus mill-pesta, minn flusu jagħmel Statwa fir-Raħal tiegħu, biex din tissokta tħeġġeġ, tkattar u iżżid il-qima lejn Santu Rokku.

Malli Gżiritna ġiet meħlusha mill-pesta, minn dik il-kiefra marda li qerdet 4,668 ruħ fi ftit xhur, Mizzi ried li jati malajr tmiem għall-wegħda tiegħu, u għal din il-biċċa xogħol għażel lil l-iskultur Xandru Farrugia, miż-Żejtun, u dan, fi ftit xhur, hejjiha minn kollox.

L-Istatwa ta' Santu Rokku, bir-rieda li s-sur D. Emidju dei Marchesi Mallia Tabone ta fit-23 ta' Frar 1814, ġiet imqiegħda, fuq pedistall b'erba' bnadi, mal ħajt ta' barra tal-art imsejħa *tal-Ħarab*, fid-daħla ta' Ħal Għaxaq.

Ġużè Gatt.